

ԲՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Երկրի ցամաքային հատվածի տարածությունը և նրա հատկությունները .

ՍԵՐՁԻ տարիներն եղած երկրաբանական զննութիւններէն իմացուեցաւ՝ որ երկրիս երեսը հազարաւոր տարիներէ առաջ հրոյ և ջրոյ ազդեցութիւններէն մեծամեծ փոփոխութիւններ կրեր է : Բնախօսք այս երկրաբանական երևութից մեծ մասը և հրաբխից բորբոքմանէ ու ծովային կամ գետային ջրոց ողողմանէ առաջ եկած նիւթոց սկիզբը դիցաբանութեան փոխ առած անուններով կր բացատրեն, և կրակէ առաջ եկած երևութներուն կ'ըսեն Պրոփանախանութիւն, ջրոց ողողմանէ առաջ եկածներուն՝ Պոթրոնախանութիւն : Երկրիս զանազան կողմերը, Սողոստանու ու իսթարստանու ընդարձակ անապատները ու աղային երկիրները ցամաքած ծովու յատակ կը կարծուին . և հարաւային Սմերիկոյ արեւմտեան կողմերը երթալով Սկիանոսին երեսէն կը բարձրանան, մինչդեռ Սկիանոսը ուրիշ կողմեր ընդարձակ երկիրներ կ'ըլլու հետ է :

Ջրոց այսպէս մեծամեծ զանգուածներով մէկ կիսագնտէն մէկալը անհաւասար փոխադրուիլ՝ երկրիս առանցքին անհաւասարակշռութեանը պատճառ կը կարծուի, ուսկից առաջ եկան կլիմայից ու բարեխառնութեանց փոփոխութիւնը : Սենք հիմայ առանց այս ինդիկներուս մէջ մտնելու, դնենք հոս երկրիս զանազան մասանցը հիմակուան դիրքն ու համեմատութիւնը :

Ինչպէս որ ամենուն յայտնի է, հա-

սարակած ըսուած շրջանակը երկիրս երկու հաւասար կիսագնտէն կը բաժնէ, մէկը հիւսիսային՝ որուն վրայ է Արուպա, մէկալն ալ հարաւային : Իսկ հողագնտոյս այս երկու մասանցը մէջ եղած ցամաք կտորներուն բաժանմունքը իրարու շատ անհաւասար են . վասն զի մեր հիւսիսային կիսագնտին վրայ երկու անգամ ու կէս աւելի ցամաք կայ քան թէ հարաւային կիսագնտին վրայ . և սեպելով թէ երկրիս ցամաք մակերեսը 1000 է, մեր կիսագնտը 715 կ'ըլլայ ու հարաւայինը 285 :

Սերիշ դիտելու բան մըն ալ երկրիս այլ և այլ գօտիներուն տակ եղած ցամաքի բաժանմունքն է : Ինթերցողք հարկաւ գիտեն թէ այրեցեալ գօտի կ'ըսուի երկրիս այն մասը որ արեւադարձներուն մէջ կ'իյնան, որոնք հասարակածին զուգահեռական շրջանակներ են, և անկէք քսանուիրեք ու կէս աստիճանի չափ կը հեռանան, մէկը դէպ'ի հիւսիս, մէկալն ալ դէպ'ի հարաւ : Իւեռային շրջանակ կ'ըսուին ուրիշ երկու արեւադարձներուն զուգահեռական եղած բաժանմունքները, և իւրաքանչիւր մօտի բեւեռէն քսանուիրեքուկէս աստիճան հեռու են : Իսթրիաուն ըսուած գօտիները արեւադարձի ու բեւեռային շրջանակներուն մէջ եղած մասերն են : Իսկ սառուցեալ ըսուած գօտիները ինչուան բեւեռները եղած միջոցներն են :

Հիմայ իմանալու համար թէ երկու կիսագնտից այս զանազան գօտիներուն տակ որչափ ցամաք երկիր կայ, ենթադրենք թէ իւրաքանչիւր կիսագնտը 1000 հաւասար մասն բաժնուած է, որոնց մէկմէկու հետ ունեցած համեմատութիւնը հետեւեալ կերպով է .

	Լճրեցեալ Գօթի	Բարեխառն Գօթի		Սառնեցեալ Գօթի
		Հիւսիսային	Հարաւային	
Լճրիկէ	770	150	60	77
Լճիա	125	750	77	125
Լճրոպա	77	950	77	50
Լճերիկա Հար . .	150	800	77	50
Լճստրալիա . . .	800	77	200	77
	400	77	600	77
Համագումր . . .	2245	2650	860	225
Իսկ ասոնց երկրիս բովանդակ ցամաք մակերեւութին Հետ ունեցած հա մեմատութիւն է , որ 1000 են թա ղրեցինք :	374	445	143	38

() անազան գօտիներուն ալ մակե
րեւութը , երկրիս մակերեւութի հետ
հետեւեալ համեմատութիւնը կ'ունե
նայ թէ որ երկրիս մակերեւութը 1000
սեպենք .

Լճրեցեալ գօտի մասն . . . 374
Բարեխառն գօտիք մէկտեղ 588
Սառնեցեալ գօտիք մէկտեղ 38

Բովանդակ 1000

Լճս համեմատութենէս կ'իմացուի
որ երկրիս ցամաք կտորները բարեխառն
գօտիներու տակ շատ աւելի ընդարձակ
են . և մարդս այս գօտիներուն տակ ա
ւելի կ'աճի ու կրնայ առաջ դալ քան
թէ մէկալներուն տակ :

Թէ որ երկրիս ամէն ցամաք կտոր
ներն ալ Վաղղիոյ պէս բաղմամարդ ըլ
լային , որ հիմայ մէկ քառակուսի հա
զարամեթր միջոցի մէջ 67 բնակիչ ու
նի , մարդկանց թիւը դեռ կրնար ին
չուան 33 հազար միլիոն աճիլ . ուր
ընդհակառակն հիմայ երկրիս վրայի
բնակչաց թիւը հազիւ 1000 միլիոն կը
հասնեն :

Իսկ ծովուն ու ցամաքին մէկմէկու
հետ ունեցած համեմատութիւնը հե
տեւեալն է

	Հազարմէր Գոտ .	Համեմատական Գոտնէս
Ովկիանոս . . .	93,000,000	730
Ցամաք . . .	34,000,000	270
Բովանդակ . .	127,000,000	1000

Իսկ Ովկիանիան ու Պոլինէզիան ալ
մէկտեղ առած 100 մասն սեպելով ,
աշխարհքիս մէկալ կողմերուն հետ հե
տեւեալ համեմատութիւնը կ'ունենայ :

Ովկիանիան . . 100
Լճրոպա . . . 105
Լճիա 551
Լճրիկէ . . . 340
Լճերիկա . . 419